

Készítette:
dr. Mészáros Pál Emil
Pécs
2021.

A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Katának Doktori Iskolája

Mészáros Pál Emil

A polgári jog és a polgári eljárásjog alapelveinek kapcsolódása illetve azok alkalmazása a polgári peres és nemperes eljárásokban

PhD Értekezés Tézisei

Pécs

2021.

Tartalom

I.	A kutatási feladat rövid összefoglalója.....	2
	A témaválasztás indokolása	2
	A kutatás rövid összefoglalása.....	3
	Az értekezés célkitűzése.....	3
II.	Jogforrások vizsgálata, kutatás módszere	4
III.	A tudományos eredmények és azok hasznosítása	4
	Eredmények.....	4
	Az eredmények hasznosítása	7
IV.	Summary.....	7
V.	Publikációs jegyzék	7

I. A kutatási feladat rövid összefoglalója

A témaválasztás indokolása

Témaválasztásomat indokolja a 2016. évi CXXX Törvény (Továbbiakban: Pp.) elfogadása és így a magyar polgári perrendtartás jogalkotó általi megreformálása. A jogalkotó célkitűzése egy gyorsabb, egyszerűbb, hatékonyabb eljárásrend megalkotása volt, amely során a bíróságok leterheltségét is csökkentik. A Pp. hatálybalépése óta eltelt 3 év illetve annak első novellaszerű módosítása alátámasztja azt a felvetésemet, hogy az elmúlt időszak gyakorlati tapasztalatából az új jogszabály alkalmazására vonatkozóan lehetséges konklúziókat levonni. Ahogy azt az értekezésemben is megfogalmazom, az eljárásjog nem tud létezni az anyagi jog nélkül, így annak egymással történő vizsgálata is indokolt. A 2013. évi V. törvényünk is egy új törvény, amellyel kapcsolatban releváns gyakorlati tapasztalatokkal rendelkezünk.

Mindkét törvény esetében láthatjuk azt, hogy a jogalkotó nyugati példákat megvizsgálva és a magyar magánjogi hagyományok tiszteletben tartása mellett az egyes alapelvek számát csökkentették, absztraháltak. Véleményem szerint egy magánjogi jogviszony, amely egy polgári peres vagy nemperes eljárásban végződik, nem az eljárás megindulásától, hanem a jogviszony keletkezésétől kezdve vizsgálandó, így az egész jogviszonyra, annak egyes szakaszaira ható alapelvek hatása és alkalmazása is indokolt.

Készítette:
dr. Mészáros Pál Emil
Pécs
2021.

Az anyagi és eljárásjogi alapelvek kihatnak a teljes jogviszonyra és azoknak alkalmazása a gyakorlat számára sok esetben kérdést vet fel. Értekezésem során az alapelvek gyakorlatban történő alkalmazását vagy annak hiányát vizsgálom meg, hiszen az a jogi szakemberek számára egyértelmű, hogy ezen alapelvek szubszidiárius jelleggel bírnak, azonban az nem minden esetben ilyen egyértelmű, hogy eredményesen lehet-e rájuk hivatkozni vagy nem.

A kutatás rövid összefoglalása

A kutatásom során hagyatkoztam a már fennálló magyar és nemzetközi szakirodalomra, de minden egyes alapelv vizsgálata során a hangsúlyt igyekeztem a gyakorlat oldalára billenteni és az onnan nyert tapasztalatokat a disszertációba beleépíteni. A kutatás elején az alapelveket külön rendszereztem anyagi és eljárásjogi alapelvekre bontva, majd ezt követően egyesével kidolgoztam őket. Amikor az alapelvek egyes sajátosságai megfigyelhetőek voltak a részemről, kezdtem el az egymáshoz való viszonyt vizsgálni.

Alapfelvetésem az volt, hogy a magánjogban is lehet találni egy olyan alapelvet, amely mint az emberi méltóság az alkotmányjogban az összes többi alapelv „anyajoga” lehet. Ezt a felvetést azonban el kellett vetnem a szakirodalom és a gyakorlat vizsgálata során, mivel az a meggyőződésem alakult ki, hogy ilyen „szuperalapelv” a civilisztikában nem létezik.

Az értekezés célkitűzése

Jelen téziszűzet elején indokoltam témaválasztásomat, majd kutatásom kezdetét röviden összefoglaltam. Kutatásom legegyszerűsége – mint ahogy azt említettem – célom egy anyajog megtalálása és ahhoz kapcsolódó rendszer megalkotása volt. Ezt követően célom az volt, hogy az anyagi jogi és az eljárásjogi alapelvek egymásra történő hatását vizsgáljam, valamint megállapítsam azt, hogy mely alapelvek kezelendők együtt és melyek nem.

Véleményem szerint vannak olyan alapelvek, amelyek szinte teljesen ugyanazok az eljárásjogban illetve az anyagi jogban, azonban azoknak alkalmazása, tartalma a jogviszony létszakaiban kisebb változásokon esik át. Kutatásom és értekezésem elkészítése során igyekeztem az egyes alapelvek közötti összefonódásokat megglelni vagy annak hiányát megállapítani, továbbá a törvények viszonylag „fiatal” korára tekintettel véleményt alkotni azok tapasztalatairól és amennyiben ez indokolt és szükséges a módosításokra konkrét javaslatokkal élni.

II. Jogforrások vizsgálata, kutatás módszere

Értekezésem az anyagi jogi és eljárásjogi alapelvek használatára, egymásra való hatásaira keresi a választ. Kutatásom során a Ptk és a Pp. írott alapelveit vizsgáltam meg, eltekintve azon alapelvektől, amelyek más jogforrásban vannak szabályozva. Nem vizsgáltam azon alapelveket se, amelyek esetlegesen nem az egész törvényre irányadóak, hanem annak csak egy részére. A disszertáció kereteit szétfeszítette volna az, ha valamennyi alapelvet megvizsgáltam volna, így szükséges volt egyfajta szűkítés alkalmazása.

Az értekezés fő módszere az egyes jogforrások logikai, nyelvtani, valamint összehasonlító értelmezése volt. Az egyes alapelvek pontosabb tartalmának megismerése és feltárása érdekében a bírói gyakorlatot is megvizsgáltam és így vontam le következtetéseket az adott alapelvvel összefüggésben. Az értekezés támaszkodik a hazai és nemzetközi szakirodalomra, különös tekintettel Kengyel Miklós, Czoboly Gergely és Benke József munkásságára. A korábbi magyar szakirodalom bővelkedik az alapelvekkel kapcsolatos fejtegetésekben, okfejtésekben, így azokban található megállapítások az új jogszabályi környezet miatt felülvizsgálandók.

Vizsgálódásom középpontjában a bírói gyakorlat áll, amelyet az egyes szakirodalmi álláspontokkal egészítetek ki. Az alapelveket az esetek többségében az elmélet oldaláról vizsgálják, de véleményem szerint a gyakorlati tapasztalatokat is érdemes vizsgálni, amely alapján az alapelvek alkalmazhatósága illetve annak elvetése kellőképpen alátámaszthatóvá válik.

III. A tudományos eredmények és azok hasznosítása

Eredmények

A kutatásom – amely még nem teljes – az alapelvek rendszerét, egymásra gyakorolt hatásait kívánja megragadni, mint ahogy azt már fentebb említettem. Az egyes megállapításokat alapelvenként vontam le, a könnyebb áttekinthetőség érdekében. Az alapelveket összeségében vizsgáltam, azonban az egyes megállapítások külön-külön kezelendők. Ez alapján a legfőbb megállapításaim az alapelvekkel összefüggésben az alábbiak:

1. Kengyel Miklós által kialakított inga módszer - ami szerint a rendelkezési jog és a bírói hatalom között egy inga van, amely mindig az egyik irányba kileng – alapján

Készítette:
dr. Mészáros Pál Emil
Pécs
2021.

véleményem szerint a hatályos Pp. a felek rendelkezési jogát középen helyezte el, azt megfelelő mértékben korlátozza, úgy hogy a felek anyagi jogosultságai a peres eljárások során ne sérüljenek.

2. A felek eljárástámogatási tevékenysége szinonim fogalom a peranyagszolgáltatással, hiszen a nyilatkozatok valóságtartalmára az igazmondási kötelezettségre vonatkozó alapelvet kell alkalmazni.
3. A feleknek több lehetőségük van arra, hogy az eljárásban releváns tényeket, információkat elhallgassanak és így a bíróság számára releváns adatokat ne közöljenek, amelynek esetleges következménye, hogy a bíróság nem képes kellően alátámasztott ítéletet hozni.
4. Általánosságban elmondhatjuk, hogy az alapelvek magas fokú absztrahálása illetve az, hogy az igazmondási kötelezettséget a felek eljárástámogatási kötelezettségével kötötték össze a nyugat-európai iránynak megfelel és az alapján lett kimunkálva.
5. A másodfokú eljárás során a bíróság nem csak saját anyagi pervezetésével vagy annak hiányával tud jogszerűtlen állapotot előidézni, hanem azzal is, ha egyszerűen a félnek nem adja meg a lehetőséget arra, hogy az ellenérdekű fél nyilatkozataira választ adjon. Ez egy olyan fokú korlátozása lehet a rendelkezési jognak, amely valójában abból adódik, hogy a bíróság közrehatási kötelezettségének nem tesz eleget, hiszen nem adja meg a lehetőséget a fél számára a védekezésre illetve nem tájékoztatja, nem szólítja fel saját álláspontjának bemutatására.
6. A jóhiszemű pervitel kérdése a perindításkor is felmerül. Elképzelhető az, hogy egy „notórius” perlővel szemben, akár pénzbírságot is kiszabjon a bíróság, amennyiben a perindítás egyértelműen megalapozatlan és csak az ellenérdekű fél zavarására használják.
7. A Pp. a per elhúzására irányuló, feleslegesen többletköltségeket okozó magatartások mellett az igazmondási kötelezettség megsértését tekinti a pénzbírság kiszabását megalapozó, rosszhiszemű magatartásnak. A Pp. azonban nem általában a valótlan tényállítások megtételét, vagy valós tények tagadását kívánja pénzbírsággal szankcionálni, hanem csak az ügyre vonatkozó valótlan tényállításokat és csak az ügyre tartozó való tények tagadását.
8. Az új Pp. által végrehajtott dereguláció, egyszerűsítés nem valósítja meg azt, hogy a fél igényét ne tudná megfelelően érvényesíteni a bírósággal szemben. Elősorban az a tény, miszerint külön rendelkezés nincs a perkoncentráció megsértésével kapcsolatban, nem

Készítette:
dr. Mészáros Pál Emil
Pécs
2021.

jelenti azt, hogy azzal szemben igényünket ne tudnánk előterjeszteni. Ez alapján nem osztom Király Lilla azon véleményét, miszerint ez egyfajta visszalépésnek tekinthető. Másodsorban pedig a kifogás intézményének ezen igénnyel kapcsolatos megjelenítése nem indokolt, hiszen ez egy olyan eljárásjogi intézmény, amely arra szolgál, hogy egy elmaradt intézkedést, perbeli cselekményt a fél igénye alapján az adott eljárásban pótoljanak. Ez nem egyenlő azzal, hogy a fél esetleges kárigényét érvényesíti egy más eljárásban. Álláspontom szerint két külön igényről van szó, az egyik egy anyagi jogi igény, a másik pedig egy eljárásjogi jogosultság kimerítése.

9. A Pp. erősíteni kívánta a felek felelősségét a peres eljárásban megtett nyilatkozataikkal kapcsolatban, azonban ha a bíróság az anyagi pervezetés során a felek által elkövetett hibákra rámutat, úgy valójában a „felek kezét megfogva” vezeti őket és így semmifajta felelősségük nem lesz a feleknek, hiszen a bíróság az esetleges hibáikat kijavítja az anyagi pervezetés során. A megfelelő jogcímre nem vezetheti rá tehát a bíróság a felet, azt azonban jelezheti számára, hogy az előadott tény és jogállítás szerint az általa megjelölt jogcím alapján a jogvitát nem lehet eldönteni.
10. A perkoncentráció célkitűzésének sikerességét az eddigi statisztikai adatok nem támasztják alá, hiszen az eljárások ideje nem csökkent, hanem kisebb mértékben növekedett. Ez magyarázható a hatálybalépéstől számított rövid idővel, azonban ha a perek időtartama a következő 5 évben nem fog csökkenni, úgy a Pp. érdemi felülvizsgálata álláspontom szerint elkerülhetetlen lesz
11. A polgári eljárásjog a magánjog, mint jogterület része. Az alaki magánjog valójában nem tud és nem is létezhetne az anyagi magánjog nélkül, így azt teljesen elszakítani véleményem szerint nem célszerű és egyben nem indokolt.
12. A Ptk. törvény hatálya, több mint egyszerűen a hatály és annak fogalma, tekintettel arra, hogy a magánjog vezéreszméit, mint az egyenjogúság és mellérendeltség elve tartalmazza. Álláspontom szerint a törvény hatályának a Ptk. bevezető rendelkezései között történő elhelyezése ezen tartalmi elemekre tekintettel indokolt.
13. A Ptk. által meghatározott értelmezési alapelvvel kapcsolatban kijelenthető, hogy annak tartalma a régi Ptk.-hoz viszonyítva jelentősen nem változott. A korábbi gyakorlat alapján is a Ptk. alapelvei az egész jogágra, így a magánjogot szabályozó egyes egyéb jogforrásokra hatással voltak és ez az új Ptk. hatálybalépésével sem változott. Az értelmezési alapelv a Ptk. által a „bevezető rendelkezések” alatt található alapelvek alapköve, hiszen ezen értelmezési elv szerint van arra lehetőség, hogy a Ptk. alapelvei

más – alapvetően nem a Ptk. által szabályozott – jogviszonyokban is érvényesíthetőek legyenek.

14. A jóhiszeműség és tisztesség elvének megsértése, mint jogforrás egymagában nem alapozhatja meg szankció alkalmazását az azt megsértővel szemben. Ebben a relációban különbség van az anyagi jogi jóhiszeműség és tisztesség valamint az eljárásjogi jóhiszeműség között, hiszen az eljárás során a jóhiszemű elvárásnak nem megfelelő magatartás közvetlen szankció alkalmazását is megalapozhatja.
15. A jóhiszeműség és tisztesség elve, valamint a jóhiszemű pervitel elve is egyfajta objektív elvárás a személyektől, de közös tartalmuk körülbelül eddig tart. Az anyagi jogi alapelv esetében fontos, hogy az elvnek nem megfelelő magatartás egy másik – károsult – személy számára negatív következményekkel járjon, míg az eljárásjogi alapelv esetében annak megvalósulása, függetlenül következményeitől is szankcionálható, Az anyagi jogi alapelv a társadalmi megítélését és elvárást vetíti ki, míg az eljárásjogi alapelv a bíróság és a jogalkalmazó társadalmi réteg elvárását.

Az eredmények hasznosítása

Az általam tett megállapításokat az alapelvek rendszerszinti megfogalmazásához, csoportosításához lehet felhasználni. Legfőképpen a jogirodalom számára használható, azonban kutatásom végeztével olyan megállapításokat kívánok tenni, amelyek a joggyakorlat számára is alkalmazhatóak.

IV. Summary

According to the pendulum method developed by Miklós Kengyel, we can state that the current Hungarian Civil Procedure Act has placed the provisional rights of the parties in the middle, thus adequately limiting this right, yet also ensuring that the material rights of the parties cannot be violated during the proceedings in front of civil courts.

The procedural activity of the parties is a synonymous concept with the principle of providing documents, because the principle of truthfulness applies to the veracity of the statements.

The parties have lots of opportunities to withhold relevant facts, informations from the court, which has the possible consequence that the court cannot reach a sufficiently substantiated verdict.

Készítette:
dr. Mészáros Pál Emil
Pécs
2021.

In general terms it can be stated that the high abstraction of the principles, and the fact that the obligation of truthfulness was combined with the procedural activity of the parties, matches the Western European tendency.

During the proceedings in front of courts of second instance, it can be stated that the acting court can cause an unlawful condition by simply denying one party the opportunity to respond to the statements or declarations of the other party. This can lead to such a limitation of the provisional rights, which arises from the fact that the court doesn't satisfy its contributory obligation, because it derelicts to give the opportunity of defense to one party or failing to inform the party to present its own case.

The question of bona fide procedure also arises during the start of litigation. It is feasible that the court imposes a fine against a „notorious” suer, if the lawsuit is obviously unfounded and is only used for the disturbance of the opposing party.

The current Hungarian Civil Procedure Act looks upon the violation of the obligation of truthfulness as a conduct and as a show of bad faith, which can be grounds for imposing a fine. The current Hungarian Civil Procedure Act imposes fines upon factual claims, which were false and were made in relation to the case.

The deregulation made by the current Hungarian Civil Procedure Act, doesn't satisfy the need that the party can enforce its claim against the court. The fact that there is no sanction against the violation of the principle of lawsuit-concentration doesn't mean that the party cannot submit its claim against it. Accordingly, I myself don't share Lilla Király's views that this should be looked upon as a regression. Furthermore it can be stated, that the recognition of the institution of objection in relationship with this claim is unwarranted, because the objection is a procedural legal institution, which serves the purpose of substituting a foregone measure or act. This is not the same as the eventuality of the party validating its claim in another procedure. My point of view is that these are two different claims, one is substantive claim, while the other can only be described as a procedural claim.

The current Hungarian Civil Procedure Act had the intention of strengthening the responsibility of the parties in relation to the statements and declarations made by them in ongoing legal proceedings, however, if the court points out the mistakes made by the parties during its contributory obligation, then in this case it can be said that the court leads the parties, and thus they don't bare any responsibility for their mistakes, because the court corrects these mistakes during its contributory obligation.

The objective of lawsuit-concentration, its success, has yet to be supported by the statistical data. The time of the trials has yet to be shortened, on the contrary, the time of the trials has slightly increased. This can be partly explained by the fact that the Hungarian Civil Procedure Act has only come into force four and a half years ago, however, if the time of the legal proceedings doesn't shorten in the next five years, then my point of view is that the substantive review of the Civil Procedure Act will be unavoidable.

Készítette:
dr. Mészáros Pál Emil
Pécs
2021.

Civil Procedure Law is part of Private law. Formal private law cannot exist without substantive private law, therefore the separation of the two isn't practical nor justified.

The scope of the Hungarian Civil Code contains the leading principles of Private law, such as equality and interdependency.

In relation to the interpretation principle set by the Hungarian Civil Code, it can be stated that its substance hasn't significantly changed in relationship to the previous Civil Code. In accordance to previous practices, the principles of the Civil Code had an effect on all branches of Civil law, furthermore on sources of law, and this hasn't changed with the coming into force of the new Civil Code. The principle of interpretation set by the Civil Code is the cornerstone of all principles, because the interpretation-principle gives the possibility for other principles of the Civil Code to be used in other legal relationships, which are not regulated by the Civil Code.

The violation of good faith and integrity, as a source of law isn't in itself grounds for applying sanctions against the infringing party. In this relation there is a difference between material good faith and integrity and procedural good faith, because during legal proceedings if one party doesn't live up to good faith requirements, then this could be ground for imposing direct sanctions.

The principles of good faith, integrity and good faith case management are an objective requirement for the parties involved in trial, but their common substance ends here. In the case of the substantive principle it is important for a behaviour, which isn't in accordance with the principle, to result in negative consequences for another –harmed- person. The material, substantive principle shows the expectations of society, while the procedural principle contains the expectations of courts and law-enforcement.

V. Publikációs jegyzék

- Az elektronikus ügyintézés egyes kérdései a polgári perrendtartással kapcsolatban
- In: Szilovics, Csaba; Bujtár, Zsolt; Ferencz, Barnabás; Szívós, Alexander Roland; Breszkovics, Botond; Gáspár, Zsolt (szerk.) Gazdasági kihívások a XXI. században : Konferenciakötet, Pécs, Magyarország : Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Pénzügyi Jogi és Gazdasági Jogi Tanszék (2021) 104 p. pp. 32-40. , 9 p.
- Mészáros, Pál Emil ; Projics, Nárcisz, Európai Polgári Eljárásjog: Jegyzet, Pécs, Magyarország : PTE ÁJK (2021) , 111 p.
- Mészáros, Pál Emil, A polgári perrendtartás egyes kérdései a gyakorlati tapasztalatok alapján In: Tilk, Péter; Fekete, Kristóf Benedek (szerk.) Az igazságszolgáltatással

Készítette:
dr. Mészáros Pál Emil
Pécs
2021.

kapcsolatos egyes folyamatok alakulása az elmúlt években, Pécs, Magyarország : Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (2020) 260 p. pp. 206-228. , 23 p.

- Mészáros, Pál, Tercsák Tamás: A joggal való visszaélés újabb bírói gyakorlatához című könyvről, MAGYAR JOG 66 : 11 pp. 666-668. , 3 p. (2019)
- Mészáros, Pál, Az Európai Unió Bíróságának ítélkezése a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat, illetve tisztességtelen szerződési feltétel fogyasztókkal szembeni irányelveivel kapcsolatban, EURÓPAI JOG: AZ EURÓPAI JOGAKADÉMIA FOLYÓIRATA 19 : 3 pp. 36-40. , 5 p. (2019)
- Mészáros, Pál Emil, A rendelkezési jog aspektusai az elsőfokú eljárásban - különösen a kereseti kérelem benyújtására, módosítására, In: Bendes, Ákos; Nagy, Melánia; Tóth, Dávid (szerk.) Lépést tud-e tartani a jog a XXI. század kihívásaival?, Pécs, Magyarország : Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola (2019) 215 p. pp. 63-90. , 28 p.
- Mészáros, Pál Emil, THE EVOLUTION OF ELECTRONIC ADMINISTRATION AND ITS PRACTICE IN JUDICIAL PROCEEDINGS, PRAVNI VJESNIK: CASOPIS ZA PRAVNE I DRUSTVENE ZNANOSTI PRAVNOG FAKULTETA SVEUCILISTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU 34 : 3-4 pp. 141-155. , 15 p. (2018)
- Mészáros, Pál Emil, A RENDELKEZÉSI JOG ASPEKTUSAI AZ ELSŐFOKÚ POLGÁRI PERES ELJÁRÁSBAN, In: Szabó, Csaba (szerk.) Tavasz Szél 2018 Konferencia = Spring Wind 2018: Konferenciakötet I., Budapest, Magyarország : Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) (2018) 572 p. pp. 178-188. , 11 p.
- Mészáros, Pál Emil, Ideiglenes intézkedések az európai polgári eljárásjogban és a "nem tagállami" ideiglenes számlazárolást elrendelő végzés, EURÓPAI JOG: AZ EURÓPAI JOGAKADÉMIA FOLYÓIRATA 18 : 3 pp. 7-13. , 7 p. (2018)
- Mészáros, Pál Emil, Meghatalmazás szabályai a 2016. évi CXXX. törvényben a gyakorlat által kimunkált elvek átvétele a jogalkotó által, JURA 24 : 1 pp. 338-348. , 11 p. (2018)
- Az anyagi pervezetés intézménye az új Polgári Perrendtartásban (megjelenés alatt)

Készítette:
dr. Mészáros Pál Emil
Pécs
2021.

- A tárgyaláson teljesítendő eljárási cselekmények problematikája az elektronikus ügyintézésrel kapcsolatban (megjelenés alatt)
- A rendelkezési jog aspektusai az elsőfokú eljárásban – különösen a kereseti kérelem benyújtására, módosítására (megjelenés alatt)